

Дмитро ГОЛОБОРОДОВ,

orcid.org/0000-0001-9744-0026

*асистент-стажист кафедри мідних духових та ударних інструментів
Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського*

(Київ, Україна) dmitry.malz@gmail.com

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ «ВАРТО ЧИ НІ?» ОЛЕКСАНДРА ПОНОМАРЬОВА

У статті здійснено порівняльний аналіз інтерпретацій вокального твору «Варто чи ні?» Олександра Пономарьова у виконанні вокалістів та інструменталістів. Основна мета дослідження полягає в проведенні комплексного порівняльного аналізу різних виконавських версій твору «Варто чи ні?» провідними музикантами ХХІ століття, у виявленні виконавських засобів виразності та підходів до виконання цього твору різними виконавцями, а також у визначенні їхнього впливу на сприйняття музичного твору слухачами. У статті застосовано алгоритм здійснення порівняльного аналізу інтерпретацій за В. Г. Москаленком. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено комплексний порівняльний аналіз виконавських інтерпретацій вокального твору «Варто чи ні?» О. Пономарьова.

Кожен із розглянутих у праці виконавців інтерпретують музичний текст, додаючи до нього творчу виконавську унікальність, сиріч створюють нову інтерпретацію. У нашому випадку ми маємо справу з контрастними підходами в художньому прочитанні музичного твору: виконавська інтерпретація в поєднанні з технологічною, виконавське перекладення, редакторська та слухацька інтерпретації. Слід підкреслити, що незважаючи на всі відмінності в інтерпретації пісні «Варто чи ні?», зазначені музиканти тонко й глибоко відчують і втілюють композиторський задум твору.

У результаті дослідження було виявлено, що кожен тип виконавців має свої сильні сторони та унікальні підходи до виконання твору. Вокалісти акцентують увагу на емоційності та текстуальному наповненні, створюючи глибокий зв'язок із слухачем через емоційні переживання. Інструменталісти зосереджуються на технічних аспектах і музичній формі, демонструючи свою майстерність і розуміння музичної структури.

Проведений у статті аналіз підкреслює важливе значення інтерпретації в музичному мистецтві та її вплив на сприйняття музичного твору слухачами. Результати дослідження мають практичне значення для виконавців, які прагнуть глибше зрозуміти особливості виконання різних творів, а також можуть бути використані для подальших досліджень у сфері музичної інтерпретації та під час читання курсів із виконавської інтерпретації.

Ключові слова: порівняння інтерпретацій, виконавська інтерпретація, композиторський задум, виконавський стиль, вокальний твір, Варто чи ні, творчість Олександра Пономарьова.

Dmytro HOLOBORODOV,

orcid.org/0000-0001-9744-0026

Assistantship-Intern Student at the Brass and Percussion Instruments Department

Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music

(Kyiv, Ukraine) dmitry.malz@gmail.com

THE COMPARATIVE ANALYSIS OF PERFORMANCE INTERPRETATIONS OF THE VOCAL PIECE “VARTO CHY NI?” BY OLEKSANDR PONOMAROV

The article provides a comparative analysis of the interpretations of Oleksandr Ponomarov's vocal work «Worth or not?» performed by vocalists and instrumentalists. The main goal of the study is to conduct a comprehensive comparative analysis of various performance versions of the work «Worth or not?» by leading musicians of the 21st century, to identify the performing means of expressiveness and approaches to the performance of this work by various performers, as well as to determine their influence on the perception of the musical work by listeners. The algorithm of comparative analysis of interpretations according to V. H. Moskalenko is used in the article. The scientific novelty of the study is that, for the first time, a comprehensive comparative analysis of performance interpretations of O. Ponomarov's vocal work «Worth it or not?»

Each of the performers considered in the work interprets the musical text, adding creative performance uniqueness to it and thereby creating a new interpretation. Despite all the differences in the interpretation of the song «Worth it or not?», the musicians chosen for the study subtly and deeply feel and embody the composer's idea of the work. In our case, we observe contrasting approaches in the artistic reading of a musical work: a combination of performing and technological interpretations, performing translation, editorial and listening interpretations. As a result of the analysis, it was found that each type of performer has its strengths and unique approaches to performing a piece by O. Ponomarov.

The conducted analysis emphasizes the importance of interpretation in musical art and its influence on the perception of a musical work by listeners. The results of the research are of practical importance for performers who seek to better understand the specifics of the various works performances, and can also be used for further research in the field of musical interpretation and in performance interpretation courses.

Key words: *comparison of interpretations, performance interpretation, composer's idea, performance style, vocal piece, Varto chy ni, creativity of Oleksandr Ponomarov.*

Постановка проблеми. Твори української естради займають вагомe місце в сучасному українському культурному просторі. Однією з найважливіших складових вивчення таких творів є аналіз різних виконавських інтерпретацій на прикладі однієї й тієї ж композиції. На сьогодні в українському музикознавстві приділено недостатньо уваги до вивчення досвіду інтерпретацій музичних творів української естради. Тому порівняльний аналіз інтерпретацій вокального твору Олександра Пономарьова «Варто чи ні?» є надзвичайно актуальним. Важливість нашого дослідження додатково полягає й у виявленні відмінностей у підходах до виконання й розкриття композиторського задуму згаданої вокальної композиції О. Пономарьова не лише виконавцями-співаками, а й музикантами-інструменталістами.

Аналіз останніх досліджень. Серед науковців, які вивчали творчість О. Пономарьова: Я. Подунай, Т. Каблова, Н. Каданцева, В. Тетеря та інші; досліджували проблеми інтерпретації сучасних вокальних творів: Н. Фоломєєва, Н. Гунько, А. Чехуніна, Б. Щурик та інші.

Мета статті полягає у виявленні особливостей виконавських концепцій, різночитань композиторського задуму вокального твору «Варто чи ні?» О. Пономарьова в інтерпретації сучасних українських виконавців.

Виклад основного матеріалу. Твори української естради займають вагомe місце в сучасному українському культурному просторі, формуючи його ідентичність та відображаючи національні особливості. Українська естрада активно розвивається, займаючи високі позиції в національних музичних чартах та отримуючи численні нагороди на престижних музичних фестивалях. Наприклад, Олександр Пономарьов, автор пісні «Варто чи ні?», неодноразово був визнаний кращим виконавцем та композитором національних музичних премій. Композиція «Варто чи ні» («Я люблю тільки тебе») є однією з найкращих пісень Олександра Пономарьова, в якій найбільш органічно виявилися риси його композиторсько-виконавської інтермедіальності (Подунай, 2024: 146–147).

У цій статті ми розглянемо три виконавські інтерпретації музичної композиції «Варто чи ні?» (інша назва – «Я люблю тільки тебе») О. Пономарьова, порівняємо їх між собою та проаналізуємо

їх на відповідність композиторському задумові. У процесі вибору виконавців та записів їхніх виконань ми ставили за мету описати й зіставити саме різні типи інтерпретацій. У підсумку до розгляду у статті було вибрано виконання композиції її творцем – О. Пономарьовим (відеокліп «*Varto chy ni [Official Video]*»), опублікований на його YouTube-каналі (Олександр Пономарьов, 2018), а також виконавські версії українських митців – оперного співака В. Іванова (вокал) (Vitalii Ivanov, 2023) та мультиінструменталіста Д. Голобородова (скрипка) (Голобородов Дмитро, 2024).

За В. Москаленком існує три форми тексту музичного твору: нотний запис, живе звучання та психологічний текст. Оскільки уртексту композиції не існує, в нашому випадку текстом музичного твору «Варто чи ні?», на який ми першочергово спираємося в цьому дослідженні, є живе звучання (відеозапис автора твору), яке призводить нас до нот (Москаленко, 2013). Тобто нотний текст зроблений на слух за допомогою багаторазового прослуховування офіційного відео автора твору. Окремо відзначимо те, що в нашому розпорядженні були ноти твору «Варто чи ні?», знайдені в Інтернеті, від невідомого автора, які містять ряд відхилень від оригінального авторського виконання (Нотация твору, 2024). У процесі роботи над статтею за допомогою прослуховування також було створено нотні транскрипції виконавських інтерпретацій В. Іванова (Нотна транскрипція, 2024) та Д. Голобородова (Голобородов Д., 2024) досліджуваної композиції, які містять помітки динамічної, метроритмічної, артикуляційної, тембральної, інтонаційної сторін розглянутих виконавств. До огляду додатково долучено підготовлену Д. Голобородовим заздалегідь партію-орієнтир, яку музикант використовував як основу для свого виконання-імпровізації (Підготовлена орієнтирна партія, 2024). Створені нами нотні зразки відображають різницю виконавських версій інтерпретаторів і служать візуальним супроводом нашого дослідження: порівняльного аналізу інтерпретацій вокального твору «Варто чи ні?» О. Пономарьова.

Застосовуючи алгоритм здійснення порівняльного аналізу інтерпретацій за В. Г. Москаленком (Москаленко, 2013), ми попередньо визначимо реальний, умовно-реальний та гіпотетичний

Рис. 2. Тема спогадів у першому куплеті

ваніше, що сприяє максимально втілити творчий задум композитора, показавши трагічність ситуації, у якій опинився головний герой.

Перший і другий куплети починаються *темою спогадів* (див. рис. 2). Тема спогадів, яка двічі звучить у творі, написана в тональності *до мінор* (*c moll*), яка сприяє створенню драматичних образів (Москаленко, 2013: 95).

Словам вокаліста передують невеликий фортепіанний вступ із 16-ти тактів, що являють собою один період із двох речень. Друге речення вступу – це лейтмотив долі, нещасного кохання, що виконується на *тр*. Мелодія вступу відразу задає драматичний настрій твору.

Перший куплет складається з одного великого періоду в 16 тактів і містить *тему спогадів*, що виконується на *тр* і супроводжується словами: «Варто чи ні жити без тебе? Я б полетів з тобою в небо. Я повернув би час назад...». Зі словами «і сказав би так» відбувається раптовий сплеск *крещендо*, відносно спокійна мелодія стає більш схвилюваною, ніби говорить нам про прагнення головного героя наблизитися до мрії, до її реальності.

Приспів у порівнянні з першим куплетом звучить голосніше (*f*), що показує конфлікт героя з дійсністю. Приспів складається з 16 тактів, що являють собою два малих періоди (8+8 тактів), у яких звучить *тема вступу* (долі, нещасного кохання). Перший період відповідає словам «Я люблю тільки тебе, Богом дану мені. Моє серце палає». Другий період – «у вогні, що ти дала мені, Богом дана одна, моя лебідко кохана». На слові «кохана» засобом *димінундо* відбувається перехід мелодії до *тр*.

Другий куплет починається *темою спогадів*. Слова «Варто чи ні жити лиш згадками? Спомини

в сні...» звучать на *тр*. Мелодія – аналогічна першому куплетові. Різниця лиш у 55–57 тактах (у порівнянні з 23–25 тактами² з першого куплету). Мелодія в цих тактах, що відповідає словам «З холоду в жар, з подиху в біль...» звучить у вищому регістрі і на форте (*f*), що додає хвилювання за долю головного героя (див. рис. 3). На 26-му такті² зі словами «Я повернув би час назад» відбувається *димінундо* до *тр*. На словах «і повторив би так» відбувається знову *крещендо* до *f*.

Починається *приспів*. Знову на форте (*f*) двічі звучить *тема вступу* у двох малих періодах. Але додається в кінці приспіву ще фраза «Я люблю тебе», на якій звук мелодії згасає до *тр* і починається фортепіанний програш.

Програш (фортепіано) являє собою малий період, п'ять тактів якого звучать на *тр*. З шостого такту по восьмий відбувається поступове збільшення звуку до *f*.

Знову голосно, на форте звучить *приспів* із *темою вступу* (долі, нещасного кохання) з поступовим *крещендо* до *ff* в другому періоді.

Останній приспів виконується дуже голосно (*ff*). Окрім цього відбувається зміна тональності з *до мінор* на *ре мінор*, звучить кульмінація, яка додатково виражена терцієвим подвоєнням сольної партії, тобто звучить дві партії вокалу (див. рис. 4). На фразі «Я люблю тебе» відбувається різке *димінундо* до *p*. За допомогою сплесків *крещендо* та *димінундо* композитор О. Пономарьов зумів виразно та правдиво втілити свій творчий задум, показавши страждання головного героя від нещасного кохання.

Розгляньмо власне виконавську версію твору «Варто чи ні?» О. Пономарьова (Олександр Пономарьов, 2018). *Виконання Олександра Понома-*

Рис. 3. Кульмінаційний фрагмент 2-го куплету

Рис. 4. Кульмінація твору «Варто чи ні?», модуляція

рвова відзначається вишуканістю, проникливими ліричними відтінками, приваблює світлим ліризмом, для співака характерна впевненість на сцені та відточеність кожної деталі. Висока вокальна майстерність, віртуозність, разюча легкість, невимушеність у виконанні партії. Досконалість виконавського апарату: естетичне задоволення отримуєш, коли слухаєш його спів. Немає різких поштовхів або незграбних переходів. Риси виконавського стилю: емоційність, ліризм. О.В. Пономарьов – виконавець, який досягає глибин гуманістичного початку в музиці (Ляшенко, 2018; Пономарьов Олександр Валерійович, 2018: 368).

У виконанні автором час звучання композиції дорівнює 3 хв 50 с. Вступ за часом триває 24 с: перша частина – 9 с (0:00–0:09), друга частина – 15 с (0:09–0:24). Нотація вступу може бути записана двома варіантами: а) 8+8 тактів; б) 4+8 тактів (відмінність полягає в записі саме *першої* його частини).

Перша частина (перший період) починається в темпі жвавому за сприйняттям. У зазначеному

нами першому (8-тактовому) варіанті четвертина дорівнює метроному 140 ударів на хвилину (далі записуватимемо – уд/хв), із шостого такту маємо поступове сповільнення (див. рис. 5).

Розглядаючи другий (4-тактовий) варіант, перша частина вступу звучить «на два»: вона записана вдвічі коротшими за тривалістю нотами, четвертинна нота відповідає метроному 70 уд/хв (ледь швидшому за наступну частину вступу, про що мовитиметься далі) (див. рис. 6).

Друга частина вступу (т. зв. лейтмотив долі) звучить у значно повільнішому (за слуховим сприйняттям) темпі: четвертинна нота дорівнює метроному 62 уд/хв. На нашу думку, подання першої частини вступу варіантом нотації № 1 створює перед виконавцем ефект сильнішої різниці темпів між епізодами (спочатку четвертинна нота 140, потім, після *ritenuto*, 62 уд/хв), водночас варіант нотації №2 краще відповідає фактичному записові того, що звучить (спочатку маємо рух шістнадцятками, потім вісімками; темп не має такої разючої

Рис. 5. Перший (А) варіант нотації першої частини вступу

Рис. 6. Другий (Б) варіант нотації першої частини вступу

зміни, як у першому варіанті: на початку четвиртинна дорівнює 70, потім, після *ritenuto*, сповільнюється на 11,5% – до 62 уд/хв). Акомпанемент фортепіано плавний, у другій частині вступу дещо обережний.

Перший куплет починається з 0 хв 25 с до 0 хв 55 с в темпі другої частини вступу, тобто 62 уд/хв, та триває 30 с.

Приспів перший – триває 30 с (0:56–1:26), темп 62 уд/хв.

Другий куплет – триває 30 с (1:27–1:57), темп 62 уд/хв.

Приспів другий – триває 30 с (1:58–2:28), темп 62 уд/хв.

Інструментальний програш – триває 13 с (2:29–2:42), темп незначно, але поступово пришвидшується до 66 уд/хв. Така майже непомітна для слуху зміна додає відчуття напруги під час прослуховування цього виконання композиції «Варто чи ні?».

Приспів третій – на противагу першому та другому триває 28 с, тобто на дві секунди менше (2:43–3:11), адже темп пришвидшився та відповідає метроному 68 уд/хв. Відчувається більше драматизму. Боротьба героя між дійсністю та мрією загострюється.

Приспів четвертий (модуляція) – триває 28 с (3:12–3:40), темп 68 уд/хв. Як було зазначено раніше, партія соліста звучить подвійними нотами (в терцію), пристрасніше. На межі першого та дру-

гого періодів (3:24–3:26) наявна темпова відтяжка (незначні фермати на двох затактових нотах, що за текстом відповідають словам «у вогні»). Акомпанемент у фортепіано суттєво пошвидкоється (ритмово та динамічно).

Кода «я люблю тебе» – триває 9 с (з 3:41 до 3:50), темп дещо вгамовується, стає спокійніший. Відчутна констатація неможливості мрії героя.

Оскільки виконавцем є автор, який написав цей твір (авторську пісню), висновуємо, що виконання вочевидь відповідає задуму композитора. Насамкінець додатково озвучимо наступні тези, про які варто згадати: крім музики, автор-виконавець (О. Пономарьов) є творцем і тексту; смислове навантаження стоїть на передньому плані. Олександр уміло використовує інтонації голосу, розспівує групето, не «стискає» їх (напр., на слові «тебе», 0:30–0:33 с), використовує ефектно нахшлаг (напр., на складі «не» слова «небо», на 0:38–0:41) (див. рис. 7), форшлаг (напр., на слові «так», 0:51–0:55), затактові затримки та синкопований ритм (напр., як у фрагментах 1:13–1:16 та 1:44–1:50).

За класифікацією видів інтерпретації В. Москаленка у випадку О. Пономарьова ми маємо виконавську інтерпретацію вокального твору в поєднанні її з композиторською, режисерською та технологічною інтерпретаціями (Москаленко, 2013: 8–10). Виконавцем передбачено, що слухачі композиції є також і її глядачами. Відеозапис

Рис. 7. Мелізматики у виконанні О. Пономарьова:
а) перше обведення – групето; б) друге обведення – нахшлаг

змонтовано за допомогою спеціальних технічних пристроїв із отриманого з декількох камер матеріалу, розташованих від музиканта в різних ракурсах, а також «сценарних» відеоперебивок-алюзій, що розкривають додатково смисловий сценарій твору та допомагають слухачам-глядачам краще сприйняти художнє ціле композиції.

Оскільки в нашому випадку текстом музичного твору «Варто чи ні?» є живе звучання, порівняння виконавських інтерпретацій ми робитимемо, відштовхуючись від відеозапису виконання твору його композитором-автором.

Виконавська інтерпретація Дмитра Голобородова – музиканта-романтика й експериментатора – є емоційна та пристрасна. Стиль виконання відрізняється інтонаційною виразністю, пластичною гнучкістю, кантиленністю, багатством, винахідливістю мелодії. Попри наявність власно створеної скрипкової редакції нот, Д. Голобородов виконав цей твір, імпровізуючи його прямо на сцені (підготовлені ноти були лиш орієнтиром, а не взірцем). Тобто в його випадку, за класифікацією видів інтерпретації В. Москаленка, ми маємо виконавське перекладення твору в поєднанні з редакторською та зі слухачькою інтерпретаціями (Москаленко, 2013: 8–10).

Музикант удається до виконавського перекладення, відтворюючи вокальну партію твору на скрипці під акомпанемент фортепіано. В основу виконання Дмитра покладено імпровізацію. Соліст зберіг первісні ідею та характер

звучання твору «Варто чи ні?» (Голобородов Дмитро, 2024).

Оскільки Дмитро грає під мінусовку, створену штучним інтелектом на основі оригінальної аудіодоріжки композиції, записаної О. Пономарьовим, загальна тривалість виконання майже повністю збігається з авторською (наявність незначної різниці між тривалостями полягає в розширеній додатковим нотним матеріалом *codi* твору в інтерпретації Дмитра).

Темп оригінальний (як в автора). Вступ (за умови його нотації першим варіантом, див. рис. 5) – 16 тактів, де другі 8 тактів (9–16 такти) виконуються *sul tasto*, тобто на грифі, в динаміці *pp*. Так виконавцем вирішено передати характер мугикання з оригінального композиторського виконання. Тривалість виконання (від першої до останньої ноти) – 3 хв 52 с (оригінальна тривалість – 3 хв 50 с, коротша на 2 с).

У 41 та 42 тактах скрипалем зіграно додаткову ноту на останню вісімку в такті з метою розпочинати кожен такт униз смичком.

63–64 такти в О. Пономарьова звучить одна нота на два такти. У скрипки *другий* такт відтворюється октавою вище й урізноманітнюється ритмово (остання вісімка в такті – затакт до наступної ноти, першої ноти приспіву) (див. рис. 8, перше обведення прямокутником). У скрипалю другий приспів звучить октавою вище з доволі широкою вібрацією (на верхніх позиціях її легше робити). Це суттєво додає драматургії виконанню.

Рис. 8. Порівняння виконань Д. Голобородова та О. Пономарьова у фрагменті між 62 та 71 тактами

У тактах 67, 69, 73, 75, 91 тощо ноти дотримуються до кінця останньої тактової долі, тоді як вокаліст-автор їх перериває для вдиху повітря (див. рис. 8, друге та третє обведення прямокутником). Скрипаль на деяких нотах робить філірування, але почасти не зменшує напругу, підтримує її за допомогою активізації вібрації та незначного крещендо до наступної ноти. Іноді виконавець робить наприкінці філірування люфт-павзи, мікродихання (як, наприклад, у такті 80), проте загалом для виконання Дмитра характерна нерозривна, неперервна течія сольної партії. Хоча у 97-му такті О. Пономарьов ноту *соль* дотримує до кінця (не бере дихання).

Міжтактові заліговані нахшлягові синкопи, порівнюючи запис Дмитра, дещо відрізняються від версії композитора Олександра.

У програвші (81–88 такти) скрипаль грав імпровізацію відповідно до заздалегідь виписаної в робочій партії (яка розташована була на пюпітрі під час концерту) акордової послідовності. Для виконавства Дмитром була підготовлена партія-орієнтир (див. рис. 9) (Підготовлена (орієнтирна) партія, 2024), створена з нот невідомого автора, завантажених із Інтернету (Нотація твору, 2024). Збережене на записі виконання є унікальне, адже щоразу музикантом партія соло гралася модифіковано. Виконання Дмитра можна вважати певною мірою перформансом (Голобородов Дмитро, 2024). Однозначно, в цьому випадку мова йде про слухацьку інтерпретацію за В. Москаленком (Москаленко, 2013).

Зі 105 такту (приспів у модульованій тональності – *ре мінор*) у версії О. Пономарьова застосовується технологічна інтерпретація: звучить накладення двох партій його голосу, виконане за допомогою комп'ютера. Скрипаль не вдається до масштабування своєї партії за рахунок подвій-

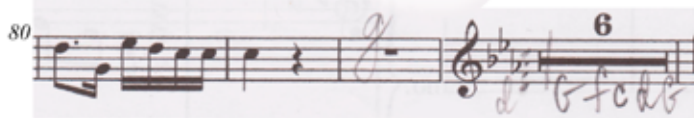
них нот між 105–111 тактами (майже повністю перше речення приспіву) з міркувань, що зміни тональності достатньо для нагнітання напруги виконання. Зі другої частини 112 такту – затакту до другого речення приспіву четвертого, Дмитро вдається до т. зв. ламаних акордів на скрипці (2 ноти + 2 ноти), що робить підводку до першої долі динамічнішою. У 113, 115 та 117 тактах скрипаль на записі грає віртуозні багатонотні пасажі, які є також покликані на привернення уваги слухача та додаткового нагнітання емоційної складової виконавства (див. рис. 10). Такти 114, 116 та 118 у порівнянні з версією О. Пономарьова дуже сильно відрізняються ритмічно та нотно. Можна зауважити, що зі збільшенням напруги імпровізаційне виконання Дмитра все більше й більше віддаляється від оригінального виконання композитором-автором, але не в розумінні характеру відтворення, а в плані нотного тексту (Голобородов Д., 2024; Нотація твору, 2024).

Після розв'язання в тоніку *ре* (на чому закінчується виконання О. Пономарьова), Дмитро розширює своє виконання трьома додатковими тактами – між тоніками *ре* імпровізація в мінорному ладі з підвищеним четвертим ступенем (лад близький до гуцульського/думного, де маємо альтерацію 4 та 6 ступенів; передостання нота є *до бекар*, що говорить нам про натуральний *ре мінор*). Остання нота скрипалем виконується без філірування, з незначним крещендо, і закінчується раптово, зривом смичка зі струни в повітря.

Саме за рахунок розширення коди кількотактовою імпровізацією, тривалість виконання твору Дмитром Голобородовим є на 2 секунди довшою за оригінальне відтворення композиції її автором.

Виконавська інтерпретація Віталія Іванова є редакторською. Віталій Іванов є музикант-романтик. Жанр, у якому працює співак – кла-

а) орієнтаційний нотний запис (на пюпітрі)

б) фактичне виконання Д. Голобородова

Рис. 9. Порівняння орієнтирного нотного тексту з фактичним імпровізаційним виконанням Д. Голобородова

Рис. 10. Фрагмент із нотної транскрипції виконання Д. Голобородова (такти 110–118)

сичний кросовер (від *англ.* classical crossover), що поєднує в собі елементи академічної та поп-музики (Віталій Іванов, 2024). Віталій виконує твір «Варто чи ні?» в аранжуванні Р. Коширцева та в нижчій на велику терцію, в порівнянні з оригіналом, тональності – *ля-бемоль мінорі* (сім бемолів у ключі) (Нотація твору, 2024; Нотна транскрипція, 2024). Тональність модуляції *сі-бемоль мінор* (у якій звучить кульмінація твору) вособлює вираження глибокої пристрасти (Москаленко, 2013: 95). Темп виконання жвавіший протягом усього твору (у порівнянні з попередньо розглянутими версіями); загальна тривалість виконання (від першої до останньої ноти) складає 3 хв 16 с (див. рис. 11) (Vitalii Ivanov, 2023).

Версія твору, яку виконує В. Іванов, має вкорочений вступ (8 тактів) фортепіанної партії. Мугикання голосом (яке наявне в автора-композитора О. Пономарьова) пропущене солістом. Наприкінці (у 7–8 тактах) інродукції заповільнення відсутнє. Тривалість вступу дорівнює 13 с, темп відповідає позначці метрону 73 уд/хв.

Перший куплет починається з 0 хв 14 с до 0 хв 40 с у темпі вступу, тобто 73 уд/хв, та триває 26 с. Фрази на початку першого куплету «варто чи ні» (9–10 такт)³ та «я б полетів» (13–14 такт) вимовляються зі специфічним придихом, із великою кіль-

кістю повітря, що видихається, проте в динаміці піано. Така голосова інтонація створює відчуття таємничості та хвилювання. Також, зазначимо, що на фразах «варто чи ні» та, особливо, «я б полетів» (на протипагу раніше розглянутим виконанням О. Пономарьова та Д. Голобородова) Віталій удається до затримки на перших нотах і відповідно стиснення на останніх (ритм другої долі 13 такту є не чотири шістнадцятки, а восьма та дві шістнадцятки). Така ритмова зміна є ще одним чинником, який прибільшує стан хвилювання у виконанні (див. рис. 12). У 17 такті (друга доля) слова «я повернув» рух Віталій розпочинає спуском із верхньої ноти. Схожа зміна є й на другій долі 21 такту: замість розспіву складу «і» (зі фрази «і сказав би») на двох нотах відбувається рух згори по секундах. Подібний мелодичний хід наявний в О. Пономарьова в другому куплеті [такти 55–56] (Нотація твору, 2024). Слово «так» із останньої фрази першого куплету (23 такт) Віталієм тримається один такт, наступний такт – павза (дихання). О. Пономарьов же розспівував це слово два повних такти. Версія В. Іванова оповідає про скромну закохану людину, звучання закритіше. Водночас виконання О. Пономарьова має емоційніше закінчення першого куплету, воно відбувається на кресендо. Перший куплет нерозривно переростає у

	а	б1	1:00 в1	б2	2:00 в2	г	в3	3:00 в4-м	к	4:00
Пономарьов	0:00–0:24	0:25–0:55	0:56–1:26	1:27–1:57	1:58–2:28	2:29–2:42	2:43–3:11	3:12–3:40	3:41–3:50	3:51
Голобородов	0:00–0:24	0:25–0:55	0:56–1:26	1:27–1:57	1:58–2:28	2:29–2:42	2:43–3:11	3:12–3:40	3:41–3:52	3:53
Іванов	0:00–0:13	0:14–0:40	0:41–1:06	1:07–1:32	1:33–1:59	2:00–2:11	2:12–2:37	2:38–3:06	3:07–3:16	3:17

Рис. 11. Порівняльна часова таблиця виконань О. Пономарьова, Д. Голобородова, В. Іванова твору «Варто чи ні?». Позначки: а – вступ; б1 (б2) – куплет 1 (2); в1 (в2, в3) – приспів 1 (2, 3); в4-м – приспів у модуляції; г – програвш; к – кода

³ Нумерація тактів під час розгляду нами інтерпретації В. Іванова твору «Варто чи ні?» зазначається відповідно до нотної транскрипції його

виконання (Vitalii Ivanov, 2023), зробленої Д. Голобородовим (Нотна транскрипція, 2024).

Рис. 12. Порівняння ритму першого речення куплета 1 у виконаннях О. Пономарьова та В. Іванова

приспів «таааак!.. Я люблю...». В. Іванов розмежує сказане в першому куплеті від слів приспіву.

Приспів перший – триває 25 с (0:41–1:06), темп 73 уд/хв.

Другий куплет подібно першому – триває 25 с (1:07–1:32), темп 73 уд/хв.

Приспів другий – триває 26 с (1:33– 1:59), темп поступово зростає з 73 до 75 уд/хв.

Приспів за першим разом у В. Іванова звучить таємниче, камерно, ліричний персонаж не намагається розказати всім навколишнім про свої переживання, ці почуття є потаємними. У другому приспіві звучання є вже наполегливішим, динамічно гучніший звук, аранжування акомпанементу оркестрового поживляється, є різноманітнішим.

Інструментальний програш – триває 12 с (1:59–2:11), темп незначно, але поступово пришвидшується до 76 уд/хв. Наприкінці оркестром робиться заповільнення на останніх двох тактах цього епізоду, також маємо кресцендо та збільшення сили акцентів (маркато) на нотах, особливо в останньому такті перед початком третього приспіву.

Приспів третій – триває 25 с (2:12–2:37), темп пришвидшився та відповідає метроному 74–75 уд/хв. Відчутно збільшення напруги.

Приспів четвертий (модуляція) – триває 29 с (2:37–3:06), темп 76 уд/хв. Тут виконавець (подібно до Дмитра Голобородова) імпровізує. Попри нижчу тональність виконання, приспів у модуляції звучить вище за інші версії – починаючи зі 102³ такту В. Іванов повертає рух мелодії вгору, 105–106 такти особливо є експресивними, кульмінаційними, вокаліст завдяки майстерному володінню вібрації голосом додає гарну фарбу у звучання сольної партії (Нотна транскрипція, 2024). Виконавець у четвертому приспіві вносить зміни в оригінальний текст композиції, пропускаючи деякі слова та фрази (див. табл. 1).

Впроваджені текстові зміни не значно впливають на початково закладений композитором смисл.

Таблиця 1

Порівняння слів четвертого приспіву у виконаннях О. Пономарьова та В. Іванова (підкресленим курсивом виділено текстові фрагменти, що зазнали змін)

Олександр Пономарьов	Віталій Іванов
Я люблю тільки тебе, Богом дану мені. Моє серце палає у вогні, що ти дала мені, Богом дана одна, моя лебідко кохана.	Я люблю тільки тебе, Богом дану мені. Моє серце палає у вогні. Богом дана одна, лебідко кохана.

Напр., у версії О. Пономарьова ліричний герой промовляє «*моє серце палає у вогні, що ти дала мені*», тобто наголошено, що «вогонь» спровокувала, як далі в тексті мовиться, «лебідка кохана»; у В. Іванова фіксується факт палання серця, без указання причини появи вогнища.

Кода «я люблю тебе» – триває 9 с (з 3:07 до 3:16), подібно до виконання твору композитором Олександром, темп у цьому фрагменті дещо сповільнюється, тут також відчутна констатація нездійсненності мрії героя.

Висновки. Наше дослідження відкриває нам ряд особливостей виконання вокального твору «Варто чи ні?». Динаміка розгортання музичних подій під час утілення композиторського задуму різними виконавцями може сильно відрізнятись. Крім точного слідування композиторському задумові, нами розглянуто виконавські версії твору з більш вільним ставленням до метро-ритмічної сторони нотного тексту.

Порівнюючи швидкість виконання твору «Варто чи ні?» О. Пономарьова трьома виконавцями (О. Пономарьов – 3:50 хв.; Д. Голобородов – 3:52 хв.; В. Іванов – 3:16 хв.), можна зробити наступний висновок: інтерпретація В. Іванова за темпом є найшвидша. Темп – суттєво відрізняється, вступ удвічі скорочений, є незначні зміни в тексті куплетів і приспіву. Хоча твір виконується вокально, як і було задумано композитором.

На протилежність до В. Іванова, у виконавсько-інструментальній версії Д. Голобородова витримується єдиний темп у вступі та в основній частині твору (*Adagio*), але виконавець вокальну партію не співає, а грає на скрипці, тобто в цьому випадку ми маємо справу з виконавським перекладенням. Скрипкове виконання, хоч і позбавлене слів, здатне передати найтонші коливання емоцій, почуттів. Д. Голобородов уміло використовував штрихи, динамічні й ритмічні відтінки та спромігся суто інструментально передати задум композитора.

Підводячи підсумки порівняльного аналізу інтерпретацій пісні «Варто чи ні?» Олександром Пономарьовим, Віталієм Івановим, Дмитром Голобородовим, необхідно підкреслити, що незважаючи на всі відмінності у трактуванні

цього твору, вищеназвані виконавці дуже тонко й глибоко відчувають і втілюють композиторський задум. Використання згаданими виконавцями різних часових проміжків, ритмів, артикуляції, інтонування та інших засобів виконавської виразності дозволяє сформувати уявлення про риси їхнього індивідуального стилю.

Порівняльний аналіз інтерпретацій має важливе значення як для теоретичних наукових досліджень у сфері музичної інтерпретації, так і для розвитку виконавської майстерності, допомагаючи виконавцям знайти власний стиль та підхід до виконання музичних творів. Результати нашого дослідження можуть бути використані на практичних заняттях із теорії виконавства та під час викладання курсів із виконавської інтерпретації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Віталій Іванов. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:opretta.com.ua/gadzetskij-yurij/&sca_esv=170ee0acc8f13a50 (дата звернення 02.04.2024)
2. Голобородов Дмитро (2024, 4 лютого). *Варто чи ні*. [Video]. Google Drive. URL: <https://bit.ly/vartoholobperf>
3. Голобородов Д. (2024, 10 лютого). Нотна транскрипція сольної партії твору «Варто чи ні?» О. Пономарьова на основі виконання Дмитром Голобородовим. URL: <https://bit.ly/vartoholob>
4. Ляшенко А. (2018, 6 грудня). Олександр Пономарьов – біографія і повна кар'єра поп-зірки 90-х. URL: <https://znaj.ua/show-business/186224-oleksandr-ponomarov-biografiya-i-povna-kar-yera-pop-zirki-90-h> (дата звернення 6.02.2024).
5. Москаленко В. Лекції з музичної інтерпретації: навчальний посібник. К.: ТОВ «Типографія «Клякса», 2013. 134 с.
6. Нотація твору «Варто чи ні?» О. Пономарьова невідомого автора для голосу та фортепіано (2024). URL: <https://bit.ly/vartoanonum>
7. Нотна транскрипція Д. Голобородова (без слів) сольної партії твору «Варто чи ні?» на основі виконання Віталія Іванова (2024). URL: <https://bit.ly/vartoivanow>
8. Олександр Пономарьов (2018, December 21). *Варто чи ні [Official Video]*. [Video]. YouTube. URL: https://youtu.be/Y9qfas6o_mA
9. Підготовлена (орієнтирна) партія соло твору «Варто чи ні?» авторства Дмитра Голобородова (2024). URL: <https://bit.ly/holobindicative>
10. Подунай Я. А. Стильові виміри української пісенної естради кінця ХХ – початку ХХІ століття: дисертація на здобуття ступеня доктора філософії: 025. Київ. 2024. 216 с.
11. Пономарьов Олександр Валерійович. Українська музична енциклопедія / за ред. Г. Скрипник, А. Калениченко. Київ: Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України, 2018. Том 5. С. 368.
12. Vitalii Ivanov (2023, May 31). *Vitalii Ivanov – Varto chy ni (Віталій Іванов – Варто чи ні)* [Video]. YouTube. URL: <https://youtu.be/NAIjKMDPAwc>

REFERENCES

1. Vitalii Ivanov. URL: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:opretta.com.ua/gadzetskij-yurij/&sca_esv=170ee0acc8f13a50 (Last accessed: 02.04.2024) [in Ukrainian].
2. Holoborodov Dmytro (04.02.2024). *Varto chy ni*. [Video]. Google Drive. URL: <https://bit.ly/vartoholobperf>
3. Holoborodov D. (10.02.2024). *Notna transkryptsiiia solnoi partii tvoruu «Varto chy ni?» O. Ponomarova na osnovi vykonannia Dmytrom Holoborodovym [Sheet music transcription of the solo part of O. Ponomarov's work «Varto chy ni?» based on Dmytro Holoborodov's performing]*. URL: <https://bit.ly/vartoholob> [in Ukrainian].
4. Liashenko A. (06.12.2018). *Oleksandr Ponomarov — biohrafiiia i povna kariiera pop-zirky 90-kh [Oleksandr Ponomarov – biography and complete career of the pop star of the 90s.]*. URL: <https://znaj.ua/show-business/186224-oleksandr-ponomarov-biografiya-i-povna-kar-yera-pop-zirki-90-h> [in Ukrainian].
5. Moskalenko V. (2013) *Lektsii z muzychnoi interpretatsii: navchalnyi posibnyk [Lectures on musical interpretation: a study guide]*. K.: TOV «Typohrafiiia «Kliaksa». 134 p. [in Ukrainian].
6. *Notatsiia tvoruu «Varto chy ni?» O. Ponomarova nevidomoho avtora dlia holosu ta fortepiano [Notation of O. Ponomarov's composition «Varto chy ni?» by an unknown author for voice and piano]* (2024). URL: <https://bit.ly/vartoanonum> [in Ukrainian].

7. Notna transkryptsia D. Holoborodova (bez sliv) solnoi partii tvoru «Varto chy ni?» na osnovi vykonannia Vitaliia Ivanova [Sheet music transcription by D. Holoborodov (without lyrics) of the solo part of the work «Varto chy ni?» based on Vitaliy Ivanov's performing] (2024). URL: <https://bit.ly/vartoivanow> [in Ukrainian].
8. Oleksandr Ponomarov (21.12.2018). Varto chy ni [Official Video]. [Video]. YouTube. URL: https://youtu.be/Y9qfas6o_mA [in Ukrainian].
9. Pidhotovlena (oriientyrna) partiia solo tvoru «Varto chy ni?» avtorstva Dmytra Holoborodova [A pre-prepared (indicative) part of the solo composition «Varto chy ni?» by Dmytro Holoborodov] (2024). URL: <https://bit.ly/holobindicative> [in Ukrainian].
10. Podunai Ya. (2024). A. Stylovi vymiry ukrainskoi pisennoi estrady kintsia 20 – pochatku 21 stolittia: dysertatsiia na zdobuttia stupenia doktora filosofii: 025 [Style dimensions of the Ukrainian song variety of the late 20th – early 21st centuries: dissertation for the degree Doctor of Philosophy: 025 Music]. Kyiv. 216 p. [in Ukrainian].
11. H. Skrypnyk, A. Kalenychenko. (2018). Ukrainska muzychna entsyklopediia: Ponomarov Oleksandr Valeriiovych [Ukrainian musical encyclopedia: Ponomarov Oleksandr Valeriiovych]. Kyiv: Instytut mystetstvoznavstva, folklorystyky ta etnologii imeni M. T. Rylskoho NAN Ukrainy. Tom 5. P. 368 [in Ukrainian].
12. Vitalii Ivanov (31.03.2023). Vitalii Ivanov – Varto chi ni (Vitalii Ivanov – Varto chy ni) [Video]. YouTube. URL: <https://youtu.be/NAIjKMDPAwc> [in Ukrainian].